

**ZRÓŻNICOWANIE
I STANY NIERÓWNOWAGI
W GOSPODARCE GLOBALNEJ**

**Anna Zielińska-Głębocka
Jakub Kwiatkowski
Tomasz Tomaszewski**

ZRÓŻNICOWANIE I STANY NIERÓWNOWAGI W GOSPODARCE GLOBALNEJ

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2020

Recenzent

prof. dr hab. Elżbieta Kawecka-Wyrzykowska

Redakcja, skład i łamanie

Violet Design / Wioletta Kowalska

Projekt okładki i stron tytułowych

Joanna Śmidowicz

Publikacja sfinansowana ze środków Dziekana Wydziału Ekonomicznego
Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-146-8

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel.: 58 523 11 37; 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
-------------	---

CZĘŚĆ I

KONCEPTUALIZACJA PROBLEMÓW GLOBALIZACJI I ZRÓŻNICOWANIA W GOSPODARCE ŚWIATOWEJ

ROZDZIAŁ 1

PRZYCZYNY ZRÓŻNICOWANIA GOSPODAREK W WARUNKACH

WSPÓŁCZESNEJ GLOBALIZACJI	15
---------------------------------	----

1.1. Wprowadzenie	15
1.2. Źródła zróżnicowania i stanów nierównowagi	16

ROZDZIAŁ 2

STRUKTURA GOSPODARKI ŚWIATOWEJ I GOSPODARCZE

CENTRA PRZYCIĄGANIA	23
---------------------------	----

2.1. Wprowadzenie	23
2.2. Wyposażenie w zasoby gwarantujące korzyści komparatywne i konkurencyjne na rynkach międzynarodowych	26
2.3. Kreatywność i przedsiębiorczość w gospodarce globalnej	33
2.4. Perspektywy podnoszenia poziomu dobrobytu – szczególny przypadek krajów o średnim poziomie dochodu <i>per capita</i>	42

ROZDZIAŁ 3

INTEGRACJA HANDLU DOBRAMI I USŁUGAMI ORAZ IMPLIKACJE

DLA POLITYKI HANDLOWEJ	47
------------------------------	----

3.1. Wprowadzenie	47
3.2. Struktura sektorowa handlu usługami na świecie	48
3.3. Polityka handlowa wobec międzynarodowej wymiany usług	52

CZĘŚĆ II

STANY NIERÓWNOWAGI MAKROEKONOMICZNEJ I SPOŁECZNEJ

ROZDZIAŁ 4

STANY NIERÓWNOWAGI MAKROEKONOMICZNEJ

W GOSPODARCE GLOBALNEJ	61
4.1. Wprowadzenie	61
4.2. Endogeniczne determinanty wzrostu – szczególna rola kapitału ludzkiego	61
4.3. Zadłużenie publiczne	68
4.4. Nierównowagi zewnętrzne oraz współzależność polityk makroekonomicznych	74

ROZDZIAŁ 5

ZRÓŻNICOWANIE I NIERÓWNOŚCI SPOŁECZNO-DOCHODOWE

5.1. Wprowadzenie	91
5.2. Polaryzacja rynków pracy	91
5.3. Nierówności dochodowe i problem ubóstwa	99

CZĘŚĆ III

GLOBALNE ŁAŃCUCHY WARTOŚCI – NOWA BAZA WYMIANY DÓBR I USŁUG

ROZDZIAŁ 6

WIELKOŚĆ I STRUKTURA GLOBALNYCH ŁAŃCUCHÓW WARTOŚCI

6.1. Wprowadzenie	107
6.2. Pojęcie globalnych łańcuchów wartości dodanej. Koncepcje handlu wartością dodaną oraz typologia GVCs	108
6.3. Stopień umiędzynarodowienia eksportu w ramach GVCs poszczególnych grup krajów	116
6.3.1. Udział krajowej wartości dodanej w całkowitym eksporcie (<i>domestic value added share of gross exports</i>)	117
6.3.2. Udział krajowej wartości dodanej eksportu produktów pośrednich w całkowitym eksporcie (<i>domestic value added in exports of intermediate products as a share of total gross exports</i>)	122
6.3.3. Udział importu dóbr pośrednich użytych w produkcji dóbr i usług przeznaczonych do dalszego eksportu w całkowitym imporcie dóbr pośrednich (<i>re-exported intermediate imports as a share of intermediate imports</i>)	126
6.3.4. Udział wartości dodanej zagranicznych usług w całkowitym eksporcie (<i>foreign services value added share of gross exports</i>)	131
6.3.5. Udział „powiązań do tyłu” w globalnych łańcuchach wartości dodanej (<i>backward participation in GVCs: Foreign value added share of gross exports</i>)	136

6.3.6. Zróżnicowanie sektorowe „powiązań w tył” (<i>backward participation in GVCs: Foreign value added share of gross export</i>)	141
6.3.7. Uczestnictwo „w przód” w globalnych łańcuchach wartości dodanej (<i>forward participation in GVCs: Domestic value added in foreign exports as a share of gross exports</i>)	142
6.3.8. Zróżnicowanie sektorowe powiązań „w przód” (<i>forward participation in GVCs: Domestic value added in foreign exports as a share of gross exports</i>)	147
6.4. Podsumowanie	148

ROZDZIAŁ 7

PANDEMIA COVID-19 A GVCs	151
7.1. Wprowadzenie	151
7.2. Implikacje pandemii COVID-19 dla gospodarki światowej	152
7.3. Podsumowanie	156

CZĘŚĆ IV

GLOBALNE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA
I ZMIAN KLIMATYCZNYCH

ROZDZIAŁ 8

HISTORIA I ROZWÓJ KONCEPCJI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU – PERSPEKTYWA HISTORYCZNO-POLITYCZNA	161
8.1. Wprowadzenie	161
8.2. Koncepcja zrównoważonego rozwoju na przestrzeni wieków	161
8.2.1. <i>Limits to growth</i>	163
8.2.2. Raport Brundtlanda	163
8.2.3. Protokół montreali	164
8.2.4. Agenda 21	166
8.3. Od Milenijnych do Zrównoważonych Celów Rozwoju – ewolucja programu	167
8.4. Ocena dotychczasowych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju – <i>Global Environment Outlook 6</i>	169
8.5. Podsumowanie	173

ROZDZIAŁ 9

WZROST I ROZWÓJ GOSPODARCZY A ŚRODOWISKO NATURALNE – PERSPEKTYWA TEORETYCZNA I EMPIRYCZNA	175
9.1. Wprowadzenie	175
9.2. Model IPAT wpływu wielkości populacji na środowisko naturalne	176
9.3. Ekologiczna krzywa Kuznetza	178

9.4. Środowisko naturalne a klasyczna teoria ekonomii	182
9.5. Ekoinnowacje i ekonomia gospodarki zamkniętego obiegu	184
9.6. Ekoinnowacje a polityka gospodarcza	187
9.7. Podsumowanie	192

ZAŁĄCZNIK

STUDIUM PRZYPADKU: TURCJA – ZAGROŻONY GOSPODARCZO KRAJ NA STYKU DWÓCH KONTYMENTÓW. KRYZYS TURECKIEJ LIRY

JAKO PRZESTROGA DLA KRAJÓW ROZWIJAJĄCYCH SIĘ	195
1. Kryzysy gospodarcze w Turcji na przełomie XX i XXI w.	195
2. Kryzys liry w 2018 r.	198
3. Lekcja płynąca z kryzysu liry	200

BIBLIOGRAFIA	203
--------------------	-----